

BOKLOKS TRIVSELYTOR

En studie om Bostadsgårdar och hur BoKloks boende själva kan utveckla dem

Av: Natalia Andersson och Maja Schmidt

Författare: Maja Schmidt, Natalia Andersson

Titel: En studie om bostadsgårdar och hur BoKloks boende själva kan utveckla dem

A study about residential courtyards and how BoKloks residents may develop them

Utbildning: Trädgårdsingenjörsprogrammet

Huvudområde: Landskapsplanering

Handledare: Karin Svensson

Examinator: Märit Jansson

Kurskod: EX0381

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grund C

Utgivningsort: Alnarp

Datum: Mars 2010

Serie: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten,SLU

Foto: BoKlok, Rångedala plantskola, S:t Eriks, Flisby AB, Creative commons

Illustrationer: Maja Schmidt och Natalia Andersson

FÖRORD

Under kursen utomhusträdgården fick vi studenter ett uppdrag av BoKlok att ta fram gestaltungsförslag till den nya radhussatsningen i Dalby. Detta skapade ett intresse hos oss att också skriva vår kandidatuppsats för BoKlok. I första skedet hade vi två förslag som vi presenterade. Det första handlade om att rita radhusträdgårdar för olika växtzoner i landet och det andra handlade om att förbättra och vidareutveckla trivselytorna som man finner i alla BoKloks bostadsområden. BoKlok tyckte att det sistnämnda förslaget var intressant och så blev det.

En trivselyta är den gemensamma gård som bildas för varje flerfamiljshus och som är till för de boende. Trivselytan ska fungera som en samlings - och mötesplats. En yta för ökad trivsel helt enkelt.

I denna studie har vi valt att använda oss av ett mer känt begrepp, nämligen bostadsgård.

Eftersom de boende själva har ansvar för gården, innebär det inte allt för sällan att ingenting blir gjort. Problematiken kring bostadsgårdar som inte används och förblir en tom gräsyta vill vi göra någonting åt.

Med denna uppsats hoppas vi att vi får med oss kunskap som vi kan ha nytta av i vårt framtida yrke som trädgårdsingenjörer. Vi hoppas också att Boklok får nytta av materialet och kan inspirera sina boende att tillsammans skapa en vacker och trivsam utemiljö kring sin bostad.

Vi vill först och främst tacka BoKlok för ett väldigt trevligt och positivt bemötande, för att ha gett oss möjligheten att skriva uppsatsen och för att hjälpt oss med att plocka fram nödvändigt material och bokat i relevanta möten.

Vår handledare Karin Svensson som har kommit med kloka råd och tipsat om bra litteratur.

Rångedala plantskola i Borås som har ställt upp med växtbilder, Flisby AB och S:t Eriks som har ställt upp med bilder på markmaterial

Tack!

Maja Schmidt, Natalia Andersson
Malmö 2010-03-17

SAMMANFATTNING

Syftet med det här arbetet är att göra fyra gestaltungsförslag till BoKloks bostadsgårdar eller som BoKlok själva kallar dem, trivselytor. BoKlok är ett samarbete mellan IKEA och Skanska där idén är att skapa bra, yteffektiva och funktionella bostäder till en låg kostnad. Då trivselytan i sitt grundutförande endast är utformad med en gräsmatta, en stenmjölsgång och ett äppelträd fanns önskemål från BoKlok att vidareutveckla denna utifrån deras grundtankar och koncept. Målet är att förslagen ska inspirera och uppmuntra BoKloks flerfamiljsboende till att omskapa sin gård och anlägga något av förslagen.

De två husmodellerna, Älmhult och Göteborg har satt grunden för de olika förslagen. Älmhultshuset är av en traditionell stil och Göteborgshuset av en mer modern. Alla förslag innehåller lättskötta växter med bred ståndortsamplitud för att de ska kunna trivas och ha en god utveckling på de flesta växtplatser. Förslagen är anpassade för zon 1-2 och 4-5 för att täcka in Bokloks utbredning i landet.

Genom en litteraturstudie har vi bl.a. studerat bostadsgårdar och hur de förändrats genom tiderna, vilka bostadsgårdens användare är och vilka funktioner en bostadsgård kan förväntas inrymma. Resultatet blev fyra gestaltungsförslag av skiftande karaktär och slag.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning

Boklok
Bakgrund
Syfte och mål
Metod och material
Avgränsningar

DEL I

Bostadsgården genom tiderna

Funktionalismen
Folkhemmet
Miljonprogrammet

Bostadsgårdens användare och önskade funktioner

Barnens gård
Ungdomarnas gård
De vuxnas gård
De äldres gård
Bostadsgårdens fyra roller
Grannrelationer

Bostadsgårdens växter

Vad kännetecknar en bra bostadsgård?

En bra bostadsgård bör:

DEL II

Boklok- ett sätt att bo och mötas

Förbindelse mellan ute och inne
Avgränsningar
Utemiljöns betydelse

Två husmodeller med olika uttryck

Älmhult
Göteborg

Doftande pereniträdgården zon I-II

Beskrivning
Illustrationsplan
Planteringsplan
Växtlista
Materiallista
Vy
Snitt
Snitt

s. 1-2

s.1 Beskrivning
s.1 Illustrationsplan
s.1 Planteringsplan
s.1-2 Växtlista
s.2 Materiallista

Vy

s.4-6

s.4 Snitt

s.5 Snitt

s.5-6 Modern natur zon I-II

s.7 Illustrationsplan

s.7 Planteringsplan

s.7 Växtlista

s.7-8 Materiallista

s.8 Vy

s.8 Snitt

s.9 Snitt

s.10 Skandinavisk grönska zon IV-V

s.11-12 Beskrivning

s.11-12 Illustrationsplan

Planteringsplan

Växtlista

s.14-15 Materiallista

s.15 Vy

s.15-16 Snitt

s.17 Snitt

s.17 Förberedelser och skötsel

s.17 Plantering

s.18 Gödsling

s.18 Vattning

s.18-26 Diskussion

s.19 Vi blickar framåt och ser tillbaka

s.20 Möjlig problematik

s.23 Fyra lösningar

s.24 Slutanalys

s.25 Referenser

s.26 Växtförteckning

s.27-34

s.27

s.28

s.29

s.30

s.31

s.32

s.33

s.34

s.35-43

s.35

s.36

s.37

s.38-39

s.40

s.41

s.42

s.43

s.44-52

s.44

s.45

s.46

s.47-48

s.49

s.50

s.51

s.52

s.53

s.53

s.53

s.53

s.54-56

s.54

s.55

s.55

s.55-56

s.57-58

s.59-63

INLEDNING

BOKLOK

BoKlok är ett samarbete mellan Ikea och Skanska. Konceptet är att bygga kloka bostäder för människor som vill bo bra i ett eget hem och samtidigt få pengar över till annat - *ett bra boende för de många människorna*. Tanken är att skapa trivsamma, ytsnåla men funktionella hem med mycket atmosfär. För att få ner kostnaderna och tidsåtgången byggs bostäderna med ett system- och modultänkande och efter standardritningar. Ambitionen är också att arbeta med gedigna material, lösningar och detaljer. En marknadsundersökning gjord av företaget visade att det fanns en stor efterfrågan på mindre lägenheter för ensamstående med barn, ungdomar och äldre. Genom undersökningen kom också fram att önskemålen var en liten, ljus och väldisponerad lägenhet. Viktigt var också att det fanns en trygghet, avskärmad utemiljö med tillgång till grönska, fruktträd och lekplats.

BoKlok bygger både villor, radhus och flerfamiljshus. Förutom i Sverige har BoKlok även bostäder i Danmark, Norge, Finland, England och snart också i Tyskland.

BAKGRUND

Vår idé bygger på att skapa fungerande och trivsamma bostadsmiljöer där alla boende ska känna sig välkomna. Vår ambition har varit att skapa estetiskt tilltalande gårdar med mycket karaktär. Viktigt för oss har också varit att våra förslag ska spegla BoKloks koncept och att de ska vara lättförståliga.

SYFTE OCH MÅL

Syftet är att ta fram ett inspirationsmaterial till boende i BoKloks flerfamiljshus, som ska inspirera och kanske även realiseras. Målet är även att studera problematiken kring bostadsgårdar såsom lämpligt växtmaterial och hur de bör utformas i förhållande till funktion och önskemål från olika boendegrupper.

Vår frågeställning som vi försökt behandla i vårt arbete är:

- Hur ska en bra bostadsgård vara utformad för att se till olika boendegrupperns önskemål?

METOD OCH MATERIAL

Vi har studerat litteratur om bostadsgårdar, tåligt och hårdigt växtmaterial, trädgårdsdesign och om BoKlok, deras koncept och bakgrund. Vi har gjort ett platsbesök på en gård till ett flerfamiljshus i Lomma. Vi har även varit i kontakt med BoKloks egen arkitekt Anders Larsson.

BoKlok har också under hela resans gång funnits vid vår sida och svarat på diverse frågor både muntligt och via e-post, tagit fram material och bokat in möten.

Det finns två typer av flerfamiljshus, där den ena har ett mer traditionellt uttryck och den andra ett mer modernt. Detta har fått lägga grunden till våra gestaltungsförslag, där vi har ritat två förslag för varje husmodell. Ett för zon 1-2 och ett för zon 4-5. De som bor i zon 3 kan välja att använda sig av något av förslagen som är till zon 4-5.

I förslagen har vi använt oss av ett begränsat antal olika växter med bred ståndortsamplitud d.v.s. de kan växa på de flesta jordar som inte är för torra eller blöta. På så sätt kommer förslagen att kunna anläggas på en rad olika ståndorter. De valda växterna är vanligt förekommande i handeln och är alltså lätta att få tag på.

Kriterier som har legat som grund till våra gestaltungsförslag:

- De ska genomsyras av Bokloks koncept
- Vara anpassade till husmodellen
- Vara anpassade för alla boendegrupper
- Erbjudas både vår, sommar och höstaspekter
- Innehålla växter som är:
 - Robusta och lättskötta
 - Skuggtåliga med bred ståndortsamplitud
 - Vanliga i handeln

Gestaltungsförslagen har vi arbetat fram tillsammans. Till en början skissade vi på olika former som vi sedan sammanställde till fyra utkast. Utifrån dessa arbetade vi därefter fram detaljerna. Vi har jobbat fram en stil som representerar oss tillsammans, vilket var viktigt för att materialet skulle kännas sammanhängande och enhetligt.

AVGRÄNSNINGAR

Vi har valt att rita våra förslag för enbart svenskt klimat. Vi har gjort förslag till zon 1-2 och för zon 4-5. Vi har inte gjort något förslag till högre zoner i landet eftersom BoKlok inte har några flerfamiljshus längre norrut än zon 5.

Historiken kring bostadsgårdar har endast berörts ytligt, då det huvudsakligen har varit BoKloks koncept samt boendegruppernas önskemål som varit mest betydande för utformningen av förslagen.

DEL I

BOSTADSGÅRDEN GENOM TIDERNA

För att få en större förståelse för vilka huvudsakliga principer som styr utformningen av dagens bostadsgårdar och vilka funktioner de ska tänkas inrymma, finner vi det nödvändigt att se tillbaka på hur bostadsgårdar har sett ut och förändrats genom tiderna.

Att bostadsgårdar ser ut på olika sätt är ingen tillfällighet (Persson & Stenmark 1989). Bostadsgårdens utformning och miljö styrs främst av under vilken tidsperiod den är anlagd (Persson & Persson 1995).

Bostadsgårdars utformning har sin början på 1800-talet. Då inspirerades man framför allt av slotten och herresätenas trädgårdar när man utformade bostadsgårdar. Så småningom kom istället olika stadsbyggnadsideal att prägla utformningen (Persson & Persson 1995).

Ända fram till 1920-talets början byggde man slutna stenhuskvarter i innerstäderna. Dessa gårdar var ofta skuggiga och innehöll knappt någon växtlighet. På gårdarna fanns ofta uthus, gårdshus och utedass och den yta som sedan blev över användes till att köra eller gå på (Persson & Stenmark 1989).

FUNKTIONALISMEN

På 30-talet slog funktionalismen igenom i Sverige. Den kompakta stenstadens slutna huskvarter som funnits i decennier bröts upp. Nu placerades smala rektangulära hus så kallade lamellhus, på

rad med ett avstånd så att sol, ljus och luft skulle nå alla lägenheter (Persson & Persson 1995). Byggnaderna orienterades mot solen och inte som hittills ut mot gatan och de boende säkrades tillgång till grönområden (Gehl 1996).

Bostadsgårdar från början av 30-talet hade i regel ett mycket stramt och formellt formspråk. På framsidan av huset ut mot gatan fanns ofta en strikt anlagd förgård med klippt gräs, prydnadsträd i rader och staket. Ros och perennrabatter fanns ofta längs med huset eller som små grupper i grasmattan (Persson & Persson 1995).

På bakgården intill huset fanns ofta en stor hårdgjord yta av singel eller grus där tork- och piskplatser var utplacerade. Sitt- och lekplatser på gården var långt ifrån en självklarhet (Persson & Persson 1995). Representativitet var ledordet för de tidiga 30-tals bostadsmiljöerna (Persson & Persson 1995).

På 40-talet slog funktionalismen igenom på riktigt inom trädgårdskonsten. Trädgården blev mer funktionsanpassad och sittplatsen ägnades mycket mera omtanke. Torkplatser och sophantering behövdes fortfarande men tilläts inte ta sådan stor plats som de gjort tidigare. Nu var det viktigare att gården var en social plats där det skulle finnas utrymme för lek, vistelse och upplevelse (Persson & Persson 1995).

Arkitekter som verkade under funktionalismen hade idén om att dygnet skulle delas in i två delar; arbetstid och fritid, och att bostadsgården skulle utformas efter fritidsaktiviteterna. Fritidsaktiviteter var sådana som inte kunde förknippas med arbete av något slag. Funktionalisterna hävdade att trädgårdsverksamhet var en form av arbete och därför inte hörde hemma på en bostadsgård. Detta resulterade i gårdar med stora lättskötta grösytor, träd och buskar (Bergqvist 1989).

FOLKHEMMET

Efter funktionalismens framfart tog en stor bostadsbyggnadsperiod vid. Man började bygga efter den s.k. grannskapsmodellen och resultatet blev välplanerade bostadsområden präglade av de livsstilsideal och den samhällssyn som rådde då, trygghet och social gemenskap. Dessa bostäder har kommit att kallas för folkhemmets bostäder (Johansson 2006).

Bostadsområden byggdes i mindre grannskapsenheter där ett rimligt antal lägenheter fick samsas om en gemensam gård. Tanken var att man skulle skapa en slags bykänsla och gemenskap även i staden (Persson & Persson 1995). Bostäderna från den tiden var ljusa, trevliga och fint inplacerade i naturen (Johansson 2006). Gårdarna hade en enkel och naturlig utformning ofta med stora sammanhängande gräsytor och grupper av blommande träd och buskar. På gården fanns lek- och sittplatser och vackra perennrabatter (Persson & Persson 1995).

På 50-talet blir gårdsmiljöerna mer uppdelade och i många fall till det sämre. Bilen tågar in på gården och lekplatserna blir överdimensionerade och dåligt utnyttjade (Persson & Persson 1995). Sociala ambitioner gör att man börjar dela in gården efter olika funktioner. Lekplatserna avskärmades med höga häckar, buskage eller staket och piskplatserna omgärdades av träd och buskar (Persson & Stenmark 1989). Detta ledde i sin tur till att gårdarna tappade sin mångsidiga användbarhet och flexibilitet (Persson & Persson 1995).

MILJONPROGRAMMET

Under 1965-1975 påbörjades en andra stor bostadsbyggnadsperiod kallad miljonprogrammet. Anledningen till det var att få bort den rådande bostadsbristen. Eftersom byggandet skedde industriellt kunde man snabbt framställa nära en miljon bostäder i Sverige. Detta skedde dock på bekostnad av grannskapsidealet. Resultatet blev fina lägenheter med undermåliga bostadsgårdar (Johansson 2006).

Gårdsmiljöerna under miljonprogrammet kan beskrivas med raka linjer, stora gräs- och asfaltytor (Persson & Stenmark 1989), få träd och artenhetliga buskage som skulle omge markutrymmen för olika funktioner (Kristensson 1994). Tanken var att bostadsgårdarna skulle vara lättskötta, slitagetåliga och billiga att anlägga (Kristensson 1994).

Perioden efter miljonprogrammet påbörjades ett stort restaureringsprojekt av närmiljöerna i bostadsområden byggda före 1975. Upprustningarna skedde med statligt bidrag och var inriktade mot att förbättra funktionella brister och att skapa upplevelserika miljöer (Kristensson 1994). För Bostadsgårdarnas del kunde detta handla om att förbättra klimatet, växtligheten, markbehandlingen och rumsindelningen på gården för att främja alla åldrars utevistelse (Kristensson 1994). Under restaureringen lades det större vikt vid det estetiska. Funktionerna fanns med, men läts inte ta över som de tidigare gjort. Växtligheten ökade såväl i mängd som i arter (Kristensson 1994).

På 1980-talet fokuserade man istället på den redan befintliga staden och hur den kunde utvecklas. Man började ifrågasätta den stora prioriteringen av stora öppna ytor som var vanliga inslag på miljonprogramsgårdarna och om de verkligen fyllde något behov.

Tankar om att förtätning skulle utveckla städerna gjorde att de traditionella stadskvarteren lyftes fram och på 1990-talet blev även denna vision ett nytt ideal för stadsbyggandet. (Kristensson 2007)

BOSTADSGÅRDENS ANVÄNDARE OCH ÖNSKADE FUNKTIONER

Liksom i den mer privata trädgården, så kan aktiviteterna på bostadsgården betraktas som olika former av rekreation. Vad människor gör för att koppla av är väldigt varierande. En del vilar medan andra tycker om att vara aktiva (Kristensson 2005). Detta har givetvis också att göra med ålder och situation. Barn, vuxen eller äldre, föräldraledig, yrkesarbetande eller pensionär (Berglund & Jergeby 1998). Allas behov måste tillgodoses vilket ställer höga krav på bostadsgården och dess funktioner.

Bostadsgården är viktigare för oss än vad vi tror, vare sig det handlar om att man passerar den, vistas på den eller ser den från sitt fönster. Näst efter bostaden är gården den viktigaste delen i vår hemmiljö (Persson & Stenmark 1989).

Eva Kristensson menar att det finns olika grupper av användare på gården och att dessa skulle kunna delas in i olika kategorier:

- Passiva brukare – Använder inte gården särskilt mycket men sägs ändå uppskatta den.
- Aktiva brukare – Flitiga användare av gården.
- Ickebrukare – De som inte näst intill aldrig vistas på gården.

(Torseke Hulthen 2000).

BARNENS GÅRD

Barnen är bostadsgårdens största användargrupp tillsammans med sina föräldrar (Berglund Jergeby 1989 sid 90), och skulle enligt Eva Kristensson kallas för aktiva brukare av gården (Torseke Hulthén 2000).

Många bostadsgårdar är anpassade just för barnen (Berglund & Jergeby 1989), och upptas av lekutrustning så som gungor, sandlådor och klätterställningar. Men den bästa lekmiljön är inte den som består av flest lekredskap. En gård som är bra utformad för barn kan vara spännande och inbjudande med en gräsyta, ett buskage att gömma sig i och träd att klättra i (Persson & Stenmark 1989). Vad som är viktigt är att det finns en yta någonstans på gården där det inte måste vara städat, där barn kan leka, gräva och bygga som de vill (Berglund & Jergeby 1998).

UNGDOMARNAS GÅRD

Ungdomarna är en åldersgrupp som hellre söker sig bort från hemmets närmsta omgivning (Persson & Stenmark 1989). Det är en boendegrupp som enligt Eva Kristensson går in under användarkategorin ickebrukarna (Torseke Hulthén 2000). Men vad man kan tänka på när man utformar en bostadsgård för ungdomar, är att den ska vara robust och slitagetålig och att det ska finnas platser att samlas och träffas på (Persson & Stenmark 1989).

VUXNAS GÅRD

De flesta vuxna är yrkesarbetande och tillbringar därför minst tid hemma, vilket också leder till att det inte avsätts speciellt mycket

tid ute på den gemensamma gården (Persson & Stenmark 1989). Denna grupp av vuxna räknas därmed också till ickebrukarna (Torseke Hulthén 2000). Gruppen av föräldralediga vuxna är däremot flitiga användare av gården, då de är ute och ser efter sina lekande barn (Persson & Stenmark 1989). De skulle då räknas som aktiva brukare (Torseke Hulthén 2000).

Trots att många vuxna inte tillbringar så mycket tid på gården, efterfrågar de ändå mysiga och avskilda sittplatser och att det ska finnas möjlighet att sitta om man är många (Persson & Stenmark 1989).

DE ÄLDRES GÅRD

Gården är en plats som pensionärer generellt inte vistas på. Detta beror bl.a. på att många åker bort på sommarhalvåret. De tycker ofta att utformningen är tråkig och riktad främst till barnen. De tycker också ofta att det saknas fina platser och sittplatser. De äldre som däremot ofta vistas på sin bostadsgård hjälper ofta till med skötseln (Berglund & Jergeby 1989).

De äldre är de som tillbringar mest tid i och omkring bostaden, ändå är de försummade när de kommer till bostadsgården och dess utformning (Persson & Stenmark 1989). Vissa vill gärna sitta i närheten och t.ex. betrakta barnens lek, medan andra vill sitta en bit bort på en uteplats som är lite mer avskild (Persson & Stenmark 1989). Många iakttar hellre det sociala livet på gården, från fönstret eller balkongen. De vill själva kunna välja när de ska delta (Berglund & Jergeby 1989). Många är därför passiva brukare av gården (Torseke Hulthén 2000).

Det är väldigt viktigt att ta hänsyn till att äldre kan ha olika former av rörelsehinder och synskador när man utformar en bostadsgård (Persson & Stenmark 1989).

BOSTADSGÅRDENS FYRA ROLLER

Eva Kristensson anser att gården har fyra roller som åsyftar på hur den används:

- Bostadsnära uterum – En roll som är kopplad till de utomhusaktiviteter som sker i anslutning till bostaden t.ex. sola, umgås, grilla m.m. Hur bostadsgården är utformad påverkar användbarheten.
- Lekmiljö – Gårdens roll som lekmiljö har vi tidigare konstaterat som viktig eftersom barnen tillhör den boendegrupp som använder gården allra mest. Utformningen av gården har stor inverkan på vilken typ av lekar som kan utvecklas.
- Utsikt – Bostadsgården ligger ofta så att man ser den från sitt fönster. Här handlar gårdens roll som utsikt om det visuella intrycket man får av den. Att kunna se människor och grönska är något som ofta prioriteras.
- Mötesplats – Gårdens roll som mötesplats är väldigt viktig för grannskapet och relationerna mellan de boende.

(Kristensson 2007)

GRANNRELATIONER

Gårdens utformning är i många fall avgörande för om de boende väljer att använda gården eller inte (Jergeby 1996).

Utformningen bör då också anpassas så att alla användare i husets känner sig välkomna och kan trivas (Berglund & Jergeby 1989).

En gård utformad på så sätt att det skapas många naturliga mötesplatser ökar inte bara antalet möten, utan också sociala kontakter. En bra gemenskap mellan grannar ökar i sin tur också trivseln på gården (Bergqvist 1989). De flesta vill ha någon form av kontakt med sina grannar, men inte inom den privata sfären, vilket är ett resultat av samhällets utveckling. De boende vill gärna veta vilka som bor runt omkring och vilka som rör sig på de gemensamma utrymmena. Det handlar om att kunna vistas i en trivsam, social miljö där man kan möta trevliga människor som också bemöter en positivt tillbaka. Kontakterna ska alltså vara relativt ytliga och kravlösa, inte innebära några förpliktelser. Eftersom vi vill ha denna distans men samtidigt vara medvetna om varandra, blir de gemensamma ytorna extra viktiga. Bostadsgården är den främsta platsen för korta och okomplicerade möten (Torseke Hultén 2000).

Den vanligaste kontakten man har med gården är när man går förbi den på väg in eller ut från den egna bostaden och därefter att man betraktar den från sitt fönster. Detta innebär alltså att de flesta boende är passiva användare av den gemensamma gården (Jergeby 1996).

Om det finns något på gården som aktiverar de boende t.ex. trädgårdsskötsel eller liknande, bidrar det ofta till att de boende känner att det finns en anledning till att vistas på gården.

Det i sin tur gör att de får ett mer personligt förhållande till både hus och grannar (Bergqvist 1989).

BOSTADSGÅRDENS VÄXTER

Alla gårdens växter bidrar med grönska. Men de olika växterna har samtidigt olika uppgifter, att bygga upp gårdens stomme, ge övergripande struktur eller skapa rumslighet (Persson & Persson 1995).

Träd ger den skönaste skuggan, skapar rumslighet och ger dessutom en förankring i tiden som också skapar en relation mellan de boende och gården (Persson & Stenmark 1989). De utgör också den viktigaste stommen på gården tillsammans med klippta häckar och stora buskar (Persson & Persson 1995). Buskar är också viktiga för helhetsintrycket. Med sin eventuella blomning eller speciella bladfärg fungerar de ofta som blickfång. Buskar fungerar också utmärkt som avgränsare mellan olika rum i trädgården, men också som vindskydd och insynsskydd (Persson & Stenmark 1989).

Mindre buskar och perenner kompletterar stommen, men har inte samma betydelse för den upplevda miljön som de större rumsbildande växterna har (Persson & Persson 1995).

Perenner var väldigt vanliga på folkhemmets bostadsgårdar på 1930-1950-talen, men när miljonprogrammet tog över försvann den traditionen. Utbudet av perenner är enormt stort, viktigt är att välja rätt sort för rätt plats, då de har olika krav (Persson & Stenmark 1989).

Bostadsgården ska fungera som en förlängning av bostaden och bör därför kännas mer privat än offentlig. För att få fram den känslan är perenner och lökar bra alternativ. De ger en känsla av en trädgård, medan träd och buskar skapar känslan av en offentlig park (Reiter 2007).

Ett bostadsområde är en tuff miljö vilket kräver ett tåligt växtmaterial (Persson & Stenmark 1989). Bärbuskar är tåliga och ger samtidigt ätliga bär som alltid är populärt på bostadsgårdar. (Persson & Stenmark 1989).

För övrigt bör växtvalet på gården styras av växtens krav kontra platsens betingelser och lämplighet i avseende funktion och skötsel (Björklund & Pettersson 1987).

VAD KÄNNETECKNAR EN BRA BOSTADSGÅRD?

Hur en bra bostadsgård bör vara utformad låter sig inte fångas i regler och normer eftersom människor har så väldigt olika behov, tycke och smak (Torseke Hulthén 2000).

Därför väljer vi att göra sammanställning av de viktigaste kvaliteterna som en bostadsgård bör ha. Både utifrån de boendes perspektiv och utifrån vad kunniga inom området anser.

Vad som ändå är viktigt att komma ihåg är att en bra bostadsgård är något som jobbas fram över tid. Vad som krävs är vilja och engagemang hos de som förvaltar den. Arkitekterna och anläggarna gör grovjobbet genom att ta fram gårdens former och egenskaper, medan det är skötseln och användandet som ger gårdens dess karaktär. För att sedan göra gården till något extra krävs att man jobbar med detaljer som t.ex. med planteringar av olika slag (Torseke Hulthén 2000).

EN BRA BOSTADSGÅRD BÖR:

- Vara utformad både för de som vill vistas på den och för de som bara vill ha något vackert och intressant att se på ifrån sitt fönster eller balkong (Berglund & Jergeby 1998).
- Kännas trygg och säker, de boende vill ha kontroll över sin gård (Torseke Hulthén 2000).

- Vara avskild från det offentliga som finns utanför, de boende vill känna en känsla av att det är deras gemensamma, men privata gård (Torseke Hulthén 2000).
- Tillfredsställa ett nyttobehov. Om bostadsgården ger möjlighet till sysselsättning t.ex. skötsel blir utevistelsen mer meningsfull (Berglund & Jergeby 1998).
- Fungera som ett socialt rum, gården ska inbjuda till möten och andra sociala aktiviteter (Torseke Hulthén 2000).
- Vara anpassad för rörelsehindrade, minsta trappa eller kantsten kan göra att rörelsehindrade inte kan ta sig ut på gården (Persson & Stenmark 1989).
- Vara utformad så att alla åldrar inbjuds att använda den. Barn, ungdomar, vuxna och äldre har alla olika behov och intressen vilket påverkar brukandet av gården (Persson & Stenmark 1989).
- Vara vackert utformad, skönhet och estetik är något som prioriteras av många boende (Torseke Hulthén 2000).
- Vara planerade för avskildhet, så de boende kan gå ut på gården utan att känna sig exponerade (Kristensson 2005). Genom att plantera träd och buskar som skyddar mot blickar och genom att ha flyttbara möbler, kan de boende själva välja större eller mindre avskildhet (Berglund & Jergeby 1998).
- Innehålla möblemang att sitta på och som inbjuder till vistelse på gården (Torseke Hulthén 2000).

- Inbjuda till barns lek (Torseke Hulthén 2000).
- Vara anpassad så att det finns olika rum som erbjuder både sol, skugga och vindstilla platser (Berglund & Jergeby 1998).
- Vara ljus, inte bara för att det är mer trivsamt, utan för att många är intresserade av att kunna odla på gården (Torseke Hulthén 2000).
- Planeras så att de boende enkelt kan sätta sin egen prägel på den (Berglund & Jergeby 1998).

DEL II

BOKLOK

ETT SÄTT ATT BO OCH MÖTAS

Boklok flerfamiljshus består av 6 lägenheter som tillsammans bildar en slags grannskapsenhet med en tillhörande gård. Husen har en L-formation som gör att det naturligt bildas en privat tomt. Detta förstärks ytterligare av förråd som är placerade i utkanten av gården.

Gården är enkelt utformad med en stenmjölsgång som löper runt en gräsyta med ett planterat äppelträd. Flerfamiljshusen är på två våningsplan med en gemensam loftgång och träramp som gör det lätt för de boende att ta sig in och ut till den gemensamma gården.

FÖRBINDELSE MELLAN UTE & INNE

Studier visar på att om det är besvärligt att ta sig in och ut minskar de kortvariga och spontana uteaktiviteterna markant. Gemensamma gårdar intill höghus får i de allra flesta fall än mer offentlig karaktär än gårdar till mindre grannskapsenheter. En anledning är att det blir för besvärligt att bära med sig sina privata saker in och ut. Barnen tar inte med sig egna leksaker när de ska ut och leka och de vuxna tar inte med sig egna möbler eller kaffekoppen. Det gör att uteaktiviteterna på gården begränsas i antal och karaktär. De boende kommer och går och gården blir inte till något varaktigt uppehållsställe. Detta understryker därför betydelsen av goda förbindelser mellan ute

och inne för en ökad användning och aktivitet på gården (Gehl 1996).

Gården i sitt grundutförande

Tillgängligheten är också viktig för att de boende ska känna att gården är till för just dem (Torseke Hultén 2000). Trärampen intill huset gör att det inte behövs några trappor för att ta sig in, vilket underlättar för många speciellt äldre och rullstolshandikappade.

Bostadsgården är en viktig plats för socialt umgänge för de som bor där. Gården har som Gehl kallar det en halvprivat karaktär. Den är förhållandevis offentligt tillgänglig men på grund av att den används av ett begränsat antal boende får den en halvprivat karaktär. En park eller ett större grönområde som är till för alla boende i området blir istället av en halvoffentlig karaktär. Här kan man t.ex. träffa människor som bor i andra delar av området. Medan exempelvis stadens torg blir ett totalt offentligt rum. (Gehl 1996)

På flerfamiljshusens baksida finns altaner för de som bor på bottenvåningen och balkonger för de som bor på andra våningen. Dessa placeras om så möjligt i ett varmt och soligt sydväst läge. De enskilda uteplatserna får en privat karaktär där man kan sitta mer ostört. Denna uppdelning med rum i olika offentlighetsgrad är bra då det ger möjlighet att röra sig från mindre privata rum till större mer offentliga. Detta bidrar i sin tur till en starkare känsla av trygghet och tillhörande även till områdena utanför det egna boendet (Gehl 1996).

AVGRÄNSNINGAR UTÅT

Trygghet och säkerhet är ofta värden som ligger högt på listan vad gäller ens boende och närmiljö.

Känslan av trygghet tycks ofta handla om att människor tillsammans med andra har ett område som uppfattas som deras och som är avskilt från andra. På så sätt kan de boende känna

att de behärskar och har kontroll över den egna gården (Torseke Hultén 2000).

För att en gård ska bildas måste det finnas tydliga avgränsningar utåt. Gårdarna i BoKloks områden har häckar och en grind som avgränsar den halvprivata zonen ut mot gatan. Om det finns oklara avgränsningar minskar känslan av gård. Dessa gränser kan förstärkas med t.ex. grindar, murar, hus eller vegetation (Torseke Hultén 2000).

Avgränsningar är viktiga samtidigt som de inte får vara så hårddragna att de försvårar förbindelser med omvärlden. Det är viktigt med god visuell förbindelse så att man t.ex. ska se när någon går förbi, för att kunna hälsa eller utbyta några ord över staketet (Gehl 1996).

UTEMILJÖNS BETYDELSE

Även då gårdarna till flerfamiljshusen inte är speciellt stora kan de ha stor betydelse för dem som bor där.

Studier visar att små men välplanerade ytor i direkt anslutning till huset används i långt större utsträckning än stora grönområden som är svårare att ta sig till (Gehl 1996). Därför är det speciellt viktigt att miljön kring det egna boendet är trivsamt. De som bor i ett BoKlok flerfamiljshus har möjlighet att tillsammans med de andra i stort sätt göra vad de vill med sin gård. Detta inflytande över den egna utemiljön kan ses som något mycket positivt.

Att gården är estetiskt tilltalande är viktig för de boende men även för områdets sociala status. Gården kan även spela en viktig roll vad gäller känsla av identitet och något att vara stolt över (Torseke Hultén 2000).

En ökad användning av närmiljön kan ge upphov till sociala kontakter vilket i sin tur kan leda till umgänge mellan grannarna. Detta kan i sin tur att stärka gemenskapen och trivseln i bostadsområdet (Bergquist 1989). Om gården är av bra kvalitet förekommer de valfria och sociala aktiviteterna i högre grad. Då gården eller utemiljön är av dålig kvalitet förekommer endast aktiviteter av det nödvändiga slaget (Gehl 1996).

Varje Boklokområde har en parkeringsplats och på de grusbelagda gångarna i området är det bilfritt. Ju längre bilarna parkeras ifrån dörren, desto mer aktivitet kommer det att finnas i området (Gehl 1996). Man får en större chans till att träffa på någon i området än om man parkerat bilen direkt intill husknuten. Barnen kan också på så sätt röra sig i området med en större trygghet.

Översiktsbild över hur ett Boklokområde kan se ut

TVÅ HUSMODELLER MED OLIKA UTTRYCK

Boklok erbjuder två flerfamiljshus som uttrycker olika stilar. Det ena är mer traditionellt och det andra mer modernt. Dessa stilar har vi anpassat oss till i våra gestaltungsforslag.

ÄLMHULT

Älmhult är ett hus inspirerat av gammal svensk byggttradition, men har samtidigt moderna inslag. Detta syns bl.a. i den klassiska lockläktspanelen och de förenklade detaljerna runt fönstren och färgsättningen som står för det lite mer moderna. Älmhult passar in i såväl lantliga som lite striktare miljöer och ger ett väldigt välkomnande intryck. Älmhult finns färgerna falurött, herrgårdsgult, vanilivit och grafitarått.

GÖTEBORG

Göteborg är husmodellen inspirerad av funkisstilen men även av det moderna urbana. Huset har en kubistisk form och därmed ett också ett stramt, minimalistiskt uttryck. Den släta träfasaden med stående panel och pulpettak förstärker den moderna känslan. Detta är ett hus som både kan tänkas passa i urbana miljöer som mer grönskande. Göteborg finns i färgerna vitt, svart och grönt.

DOFTANDE PERENNTRÄDGÅRDEN (Zon I-II)

Till huset Älmhult passar denna vackra blommande trädgård med en rak och enkel utformning. Här finner man blommor i olika nyanser av rosa, lime och vitt. När man kliver in på gården möts man av en spaljé med klättrande pipranka som avgränsar ut mot förråden. En stenläggning av gyllenbrun rustik marksten bildar en uteplats som ger plats åt både långbord och grillpartyn.

Längs med den klippta häcken finns charmfulla rabatter och en träbänk intill en doftande syrenberså. Bänkar och trädgårdsmöbler är utplacerade så att man ska kunna blicka ut över olika delar av gården. En spaljé på mitten av gården gör att det bildas två avskilda gårdsrum. Äppelträdet står kvar men har fått en vän vid sidan om. Äppelträden ger en härlig traditionell känsla och trädens tak bidrar till en större rumslighet.

Stjärnflocka 'Claret'

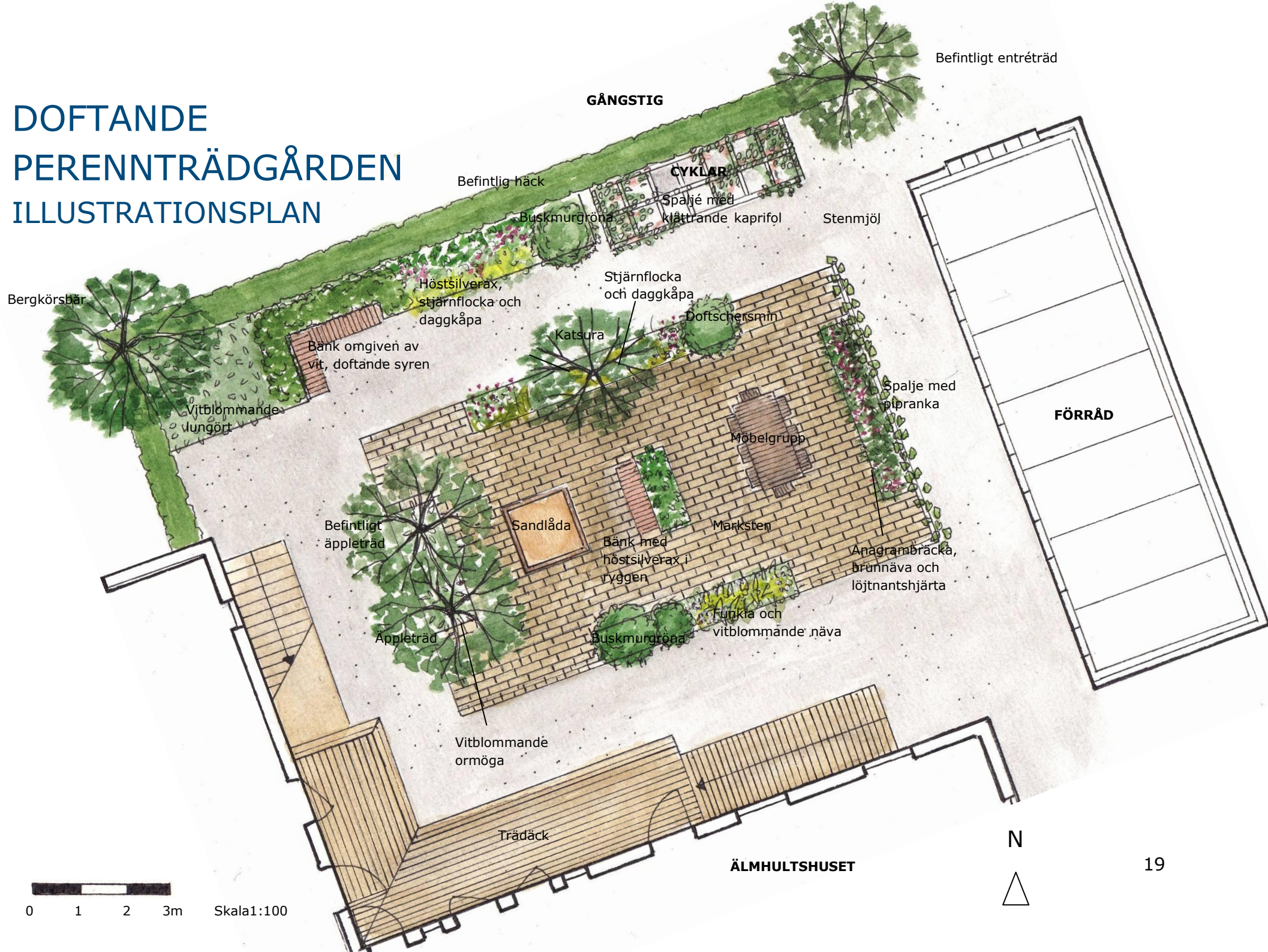

Höstsilverax

Daggkåpa

DOFTANDE PERENNTRÄDGÅRDEN ILLUSTRATIONSPLAN

DOFTANDE PERENNTRÄDGÅRDEN PLANTERINGSPLAN

Förklaringar:

- Materialgräns
- Föreslaget träd
- Befintligt träd
- Lägesbestämd art, antal, växtgränslinje
- Föreslagen buske
- Klätterväxt
- Trappa
- Ramp
- Klippt gräs
- Spaljé

0 1 2 3m Skala 1:100

VÄXTLISTA

Beteckning	Latinskt namn	Svenskt namn	c/c	Kvalitet	Antal	Anmärkning
Träd						
T1	Prunus Sargentii	Bergkörbär		Sol co, kl 125-150	1	
T2	Malus domestica 'Alice'	Äpple		Co 10l, 2års	1	
T3	Cersidiphyllum japonica	Katsura		Sol co 3x kl 125-150	1	
Buskar						
B1	Hedera helix 'Arborescens'	Buskmurgröna		Busk co 3,5l 30-40 cm	3	
B2	Philadelphus 'Mont Blanc'	Smultronschersmin		Busk co 3,5l	1	
B3	Syringa vulgaris 'Alba'	Syren		Busk co 3,5l	8	
Klätterväxter						
K1	Aristolochia macrophylla	Pipranka		A-kval co 1,5l	4	
K2	Lonicera caprifolium	Kaprifol		A-kval co 1,5l	2	
Perenner						
P1	Actaea racemosa v. cordifolia	Silverax	50 cm	Sol co 3,5l	10	
P2	Alchemilla mollis	Jättedaggkåpa	35 cm	Sol co 2l	20	
P3	Astrantia major 'Claret'	Stjärnflocka	35 cm	Sol co 3,5l	20	
P4	Dicentra spectabilis 'Alba'	Löjtnantshjärta	35cm	Sol co 2l	12	

P5	Geranium pheum "Samobor"	Brunnäva	40cm	Sol co 3,5l	15	
P6	Geranium pheum 'Album'	Brunnäva	35cm	Sol co 3,5l	10	
P7	Hosta 'Francee'	Blomsterfunkia	40cm	Sol co 3,5l	10	
P8	Tellima grandiflora	Anagrambräcka	30cm	Sol co 3,5l	6	
P9	Omphalodes verna	Ormöga	35cm	P9	25	
P10	Pulmonaria officinalis 'Sissinghurst White'	Fläcklungört	35cm	P9	40	
Lök						
L1	Narcissus poeticus	Pingstlilja			20	Planteras i grupper om 5.
L2	Galanthus nivalis	Snödroppe			50	Sprids jämnt över planteringsytan.

MARKMATERIAL

Material	Färg/Produktkod	Användningsområde	Storlek (cm)	Mängd/m ²	Pris	Tillgänglighet
Rustik-tumlad	Brunterra/ DVÅT 12 21 14 22	Markbeläggning och kantsten	21x14x6	34st/m2	239:-/m2 hela?	Flisby AB

Rustik- tumlad

Foto Flisby AB

Snittet visar på höjdskillnaden mellan hus, träd och häck.

0 1 2 3m Skala 1:100

Snittet visar gårdens växtlighet, sandlåda, spaljé och sittplats

Skala 1:100

SMULTRONSTÄLLET

(Zon IV-V)

Detta förslag är något enklare än de övriga och innebär relativt små förändringar. Gräsmattan är kvar, men har nu istället fått en mer tilltalande cirkulär form. Gräset har bevarats, eftersom den ger en mjuk plats för barnen att leka på. Under äppleträdet finns en mindre cirkulär form som belagts med smågatsten. Här bildas ett eget rum med trädets krona som tak.

Planteringarna kring gräsmattan är fyllda av bl.a. doftande syren, goda smultron, vackert blommande dagdkåpa och rosa nävor. En kombination som gör att gården har ett attraktionsvärde större delen av året.

Från den stenmjölsbelagda gången kan man kliva på storgatsten som för en in i gräsrummet. Den glest lagda stenen ger plats åt trampnarven att växa. Stenmjölet behålls för att hålla nere priset. Känslan som vi vill förmedla är tradition, vackert men enkelt.

Smultron 'Rödluvan'

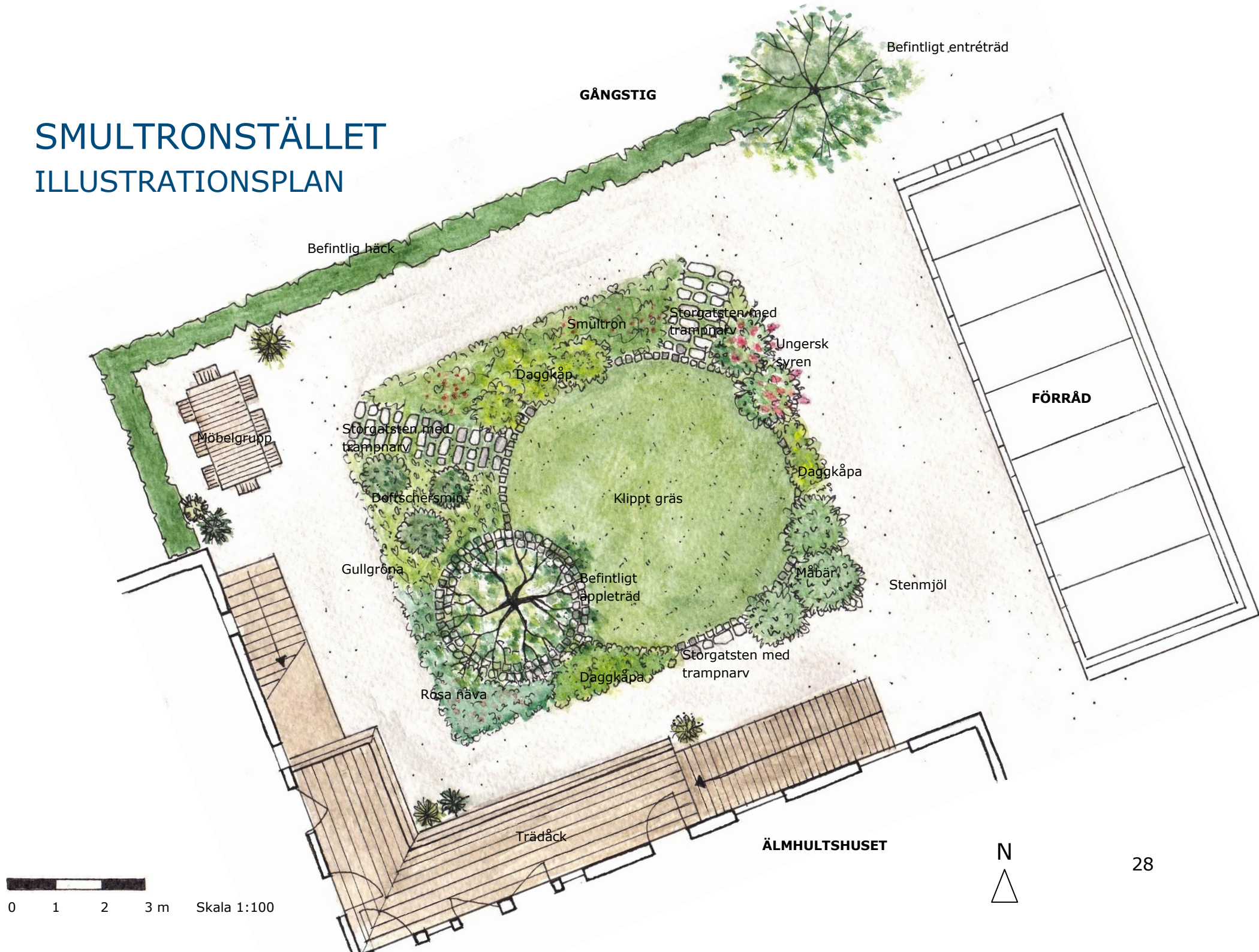
Gullgröna

Näva 'Patricia'

SMULTRONSTÄLLET

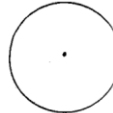

ILLUSTRATIONSPLAN

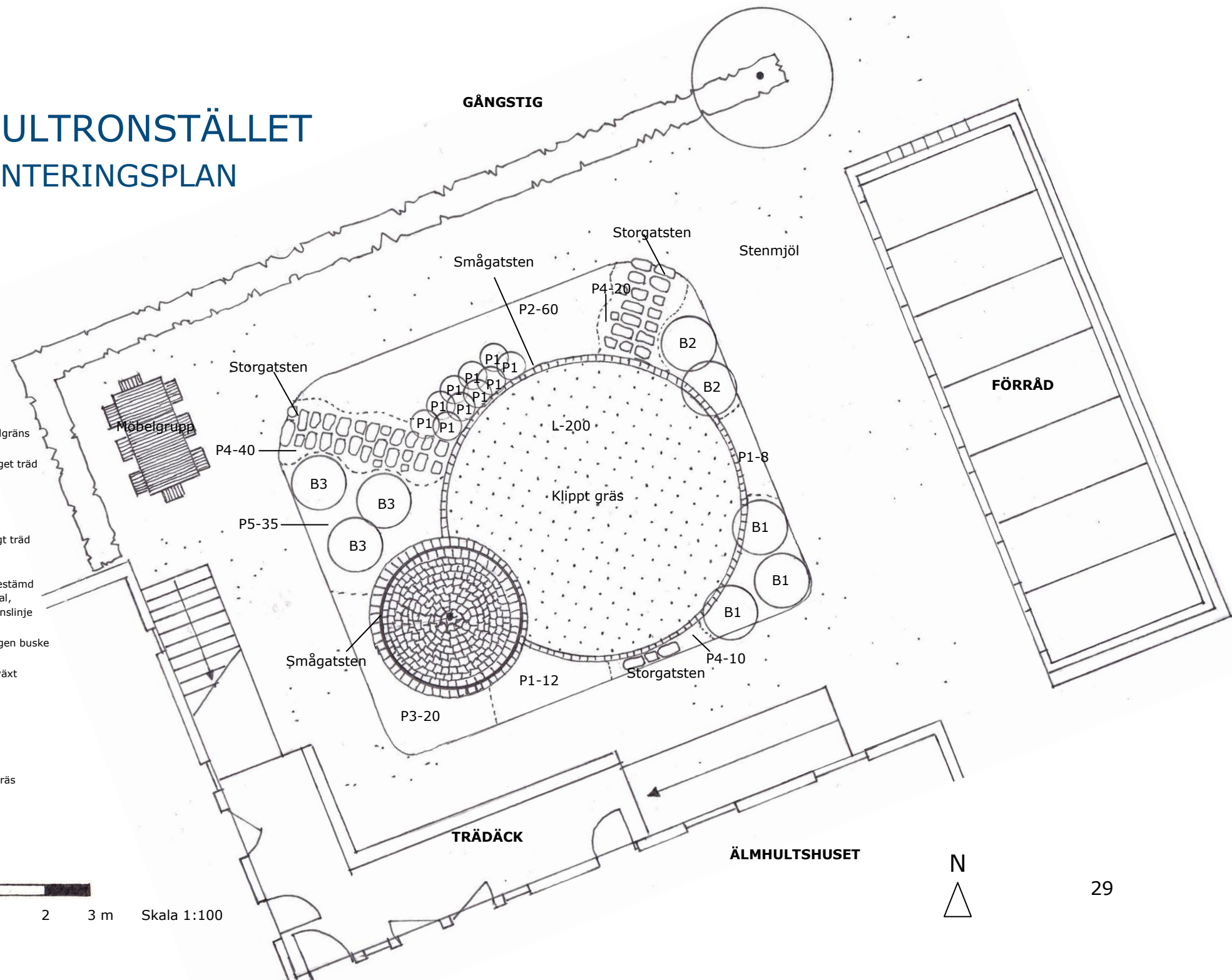
SMULTRONSTÄLLET

PLANTERINGSPLAN

Förklaringar:

- Materialgräns
- Föreslaget träd
- Befintligt träd
- Lägesbestämd art, antal, växtgränslinje
- Föreslagen buske
- Klätterväxt
- Trappa
- Ramp
- Klippt gräs
- Spaljé

0 1 2 3 m Skala 1:100

VÄXTLISTA

Beteckning	Latinskt namn	Svenskt namn	c/c	Kvalitet	Antal	Anmärkning
Buskar						
B1	Ribes alpinum 'Schmidt'	Måbär		Busk co 3,5 l	3	
B2	Syringa josikaea 'oden	Låg ungersk syren		Busk co	2	
B3	Philadelphus coronarius	Doftschersmin		Busk co 3,5 l	3	
Perenner						
P1	Alchemilla mollis	Jättedaggkäpa	35 cm	P9	30	
P2	Fragaria 'Rödluvan'	Smultron	30 cm	P9	60	
P3	Geranium 'Patricia'	Praktnäva	50 cm	P9	20	
P4	Sagina subulata	trampnarv	20 cm	P9	70	Planteras i fogarna mellan storgatstenen
P5	Waldsteinia ternata	Gullgröna	35 cm	P9	35	
Lök						
L	Chinodoxa forbesii 'Pink Giant'	Vårstjärna			200	Kastas ut över ytan för att få en naturlig spridning

MARKMATERIAL

Material	Färg/Produktkod	Användningsområde	Storlek	Mängd	Pris	Tillgänglighet
Smågatsten-granit (Tumlad)	Grå/ 22 09 11 00 BRT	Markbeläggning /kantsten	ca 9/11 cm?	82-85/m2	699:-/m2	Flisby AB
Storgatsten-granit	Grå/ DNA 22 21 141	Gång	ca 13/15- 20/23 cm	33 st/m2	839:-/m2	Flisby AB

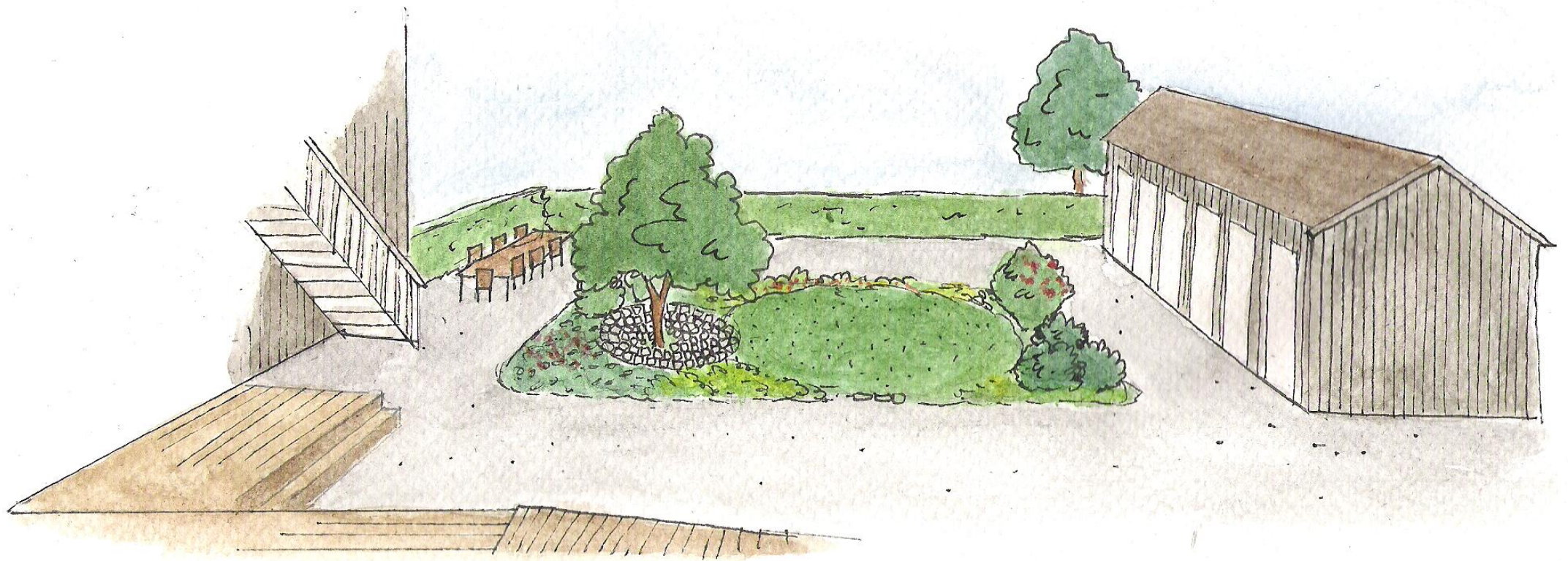
Grå storgatsten

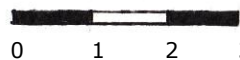
Grå, tumlad smågatsten

Foto Flisby AB

Snittet visar rumsligheten som bildas under
äppleträdet och höjdskillnaderna som finns på gården.

Skala 1:100

Snittet går rakt genom gården och visar syrenbuskarnas och måbärsbuskarnas höjd i förhållande till hus och häck.

0 1 2 3 m Skala 1:100

MODERN NATUR

(Zon I-II)

Här blandas nytt och gammalt i en härlig kombination. Det moderna Göteborgshuset har fått sällskap av en öppen pergola med traditionella klängväxter som klematis och rostvin. Uteplatsen är belagd med en grå kalksten som ramas in av en häck av grön rasslande bambu. Den stora uteplatsen är ett perfekt tillhåll för trevliga middagar med vänner och grannar.

Vid entrén möts man av två vitblommande japanska magnolior som hälsar en välkommen när man kliver på trampstenar av grå kalksten. Kontakten mellan ute och inne har förstärkts med det förlängda trädäcket som löper ut till en lite mindre uteplats.

Trädgården är vacker under stora delar av året. Från de vitblommande snödropparna på våren ända fram till hösten då benveden visar sina vackra röda frukter. Cyklarna göms bakom förrådslängan under ett tak av klättrande rostvin. En vacker trädgård där nytt och gammalt tillsammans bildar en härlig och lättskött trädgård.

Strutbräken

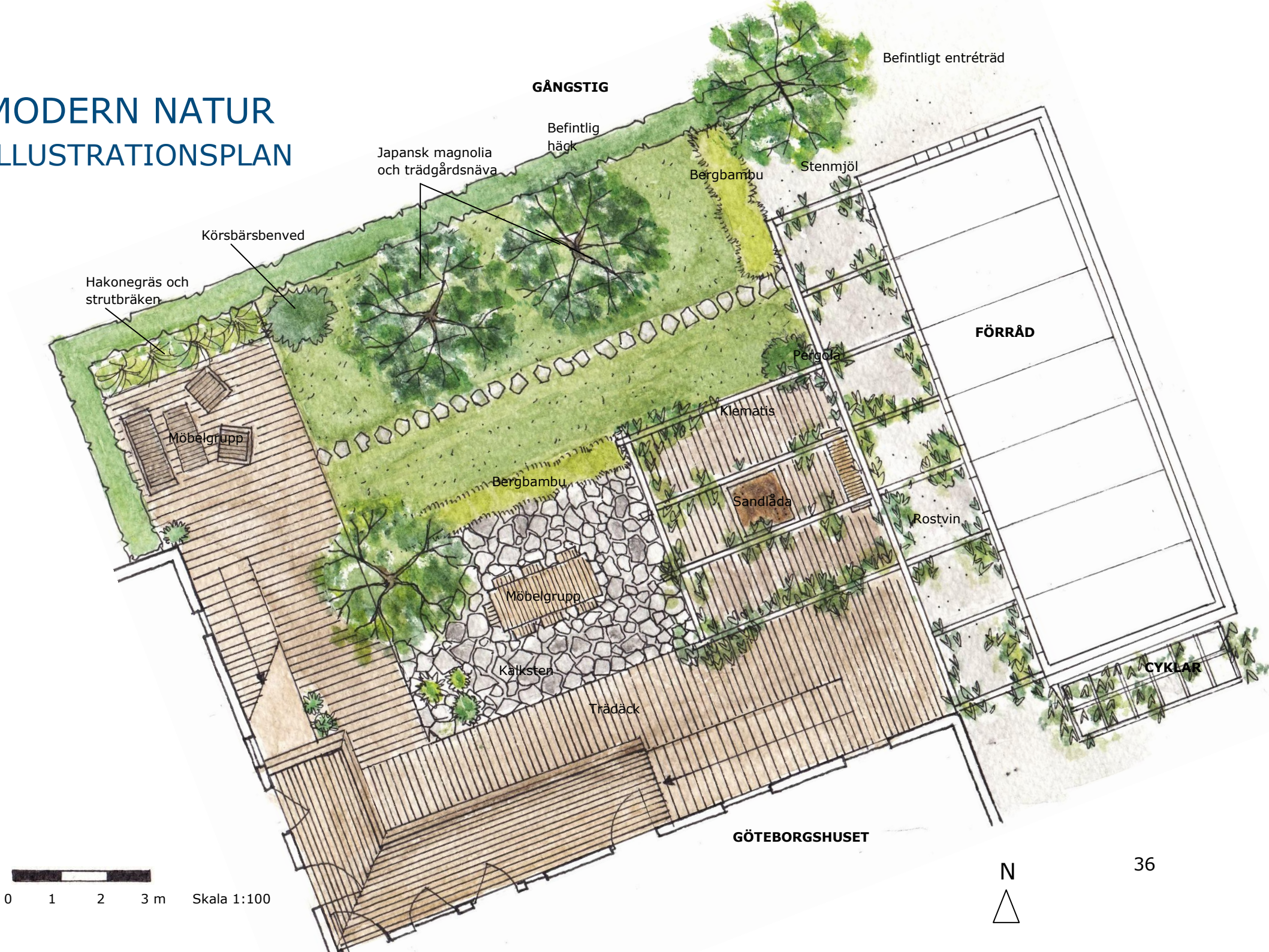
Trädgårdsnäva 'Jolly Bee'

Bergbambu 'Bimbo'

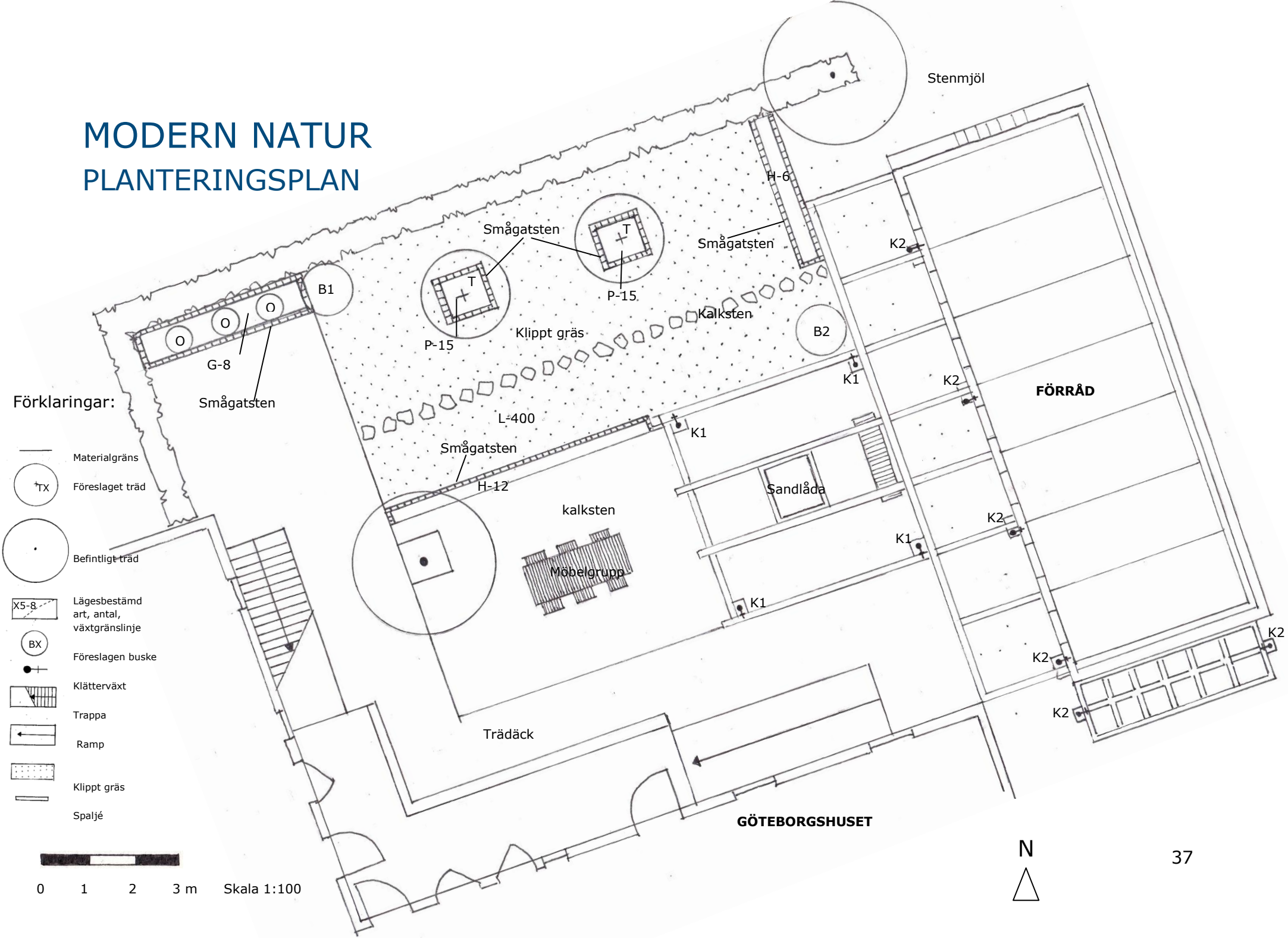
MODERN NATUR

ILLUSTRATIONSPLAN

MODERN NATUR

PLANTERINGSPLAN

VÄXTLISTA

Beteckning	Latinskt namn	Svenskt namn	c/c	Kvalitet	Antal	Anmärkning
Träd						
T	Magnolia kobus	Japansk magnolia	-	Solitär 3x kl 125-150	2	
Häck						
H	Fargesia murielae 'Bimbo'	Bergbambu	50cm	Co kl 50-60	18	
Buskar						
B1	Euonymus planipes	körbärsbenved	-	Solitär 3x kl 80-100	2	
B2	Viburnum opulus 'Roseum'	Snöbollsbuske	-	Busk co 3,5l	1	
Klättrväxter						
K1	Clematis 'Albina Plena'	Klematis	-	A-kval co	4	
K2	Vitis coignetiae	Rostvin	-	A-kval co	4	
Perenner						
P	Geranium 'Jolly Bee'	Trädgårdsnäva	35 cm	Co 2 l	30	
Gräs						
G	Hakonechloa macra 'Aureola'	Hakonegräs	30 cm	A-kval co	8	
Ormbunkar						
O	Matteuccia struthiopteris	Strutbräken	50 cm	Sol co 3,5l	3	
Lök						

L	Scilla sibirica	Blåstjärna			400	Kastas ut över gräsytan
---	-----------------	------------	--	--	-----	----------------------------

MARKMATERIAL

Material	Färg/Produktkod	Användningsområde	Storlek	Mängd	Pris	Tillgänglighet
Kalksten	Grå kalksten/ DSJ 27 10 40 00	Beläggning	oregelbunden	-	729: -/m ²	Flisby AB
Smågatsten	Grå/ 22 09 11 00 BRT	Kantsten	ca 9/11 cm	82-85/m2	699: -/m2	Flisby AB
Trätrall	Tryckimpregnerat trä	Beläggning	-	-	Ca 35: -/m	Byggmax

Kalksten

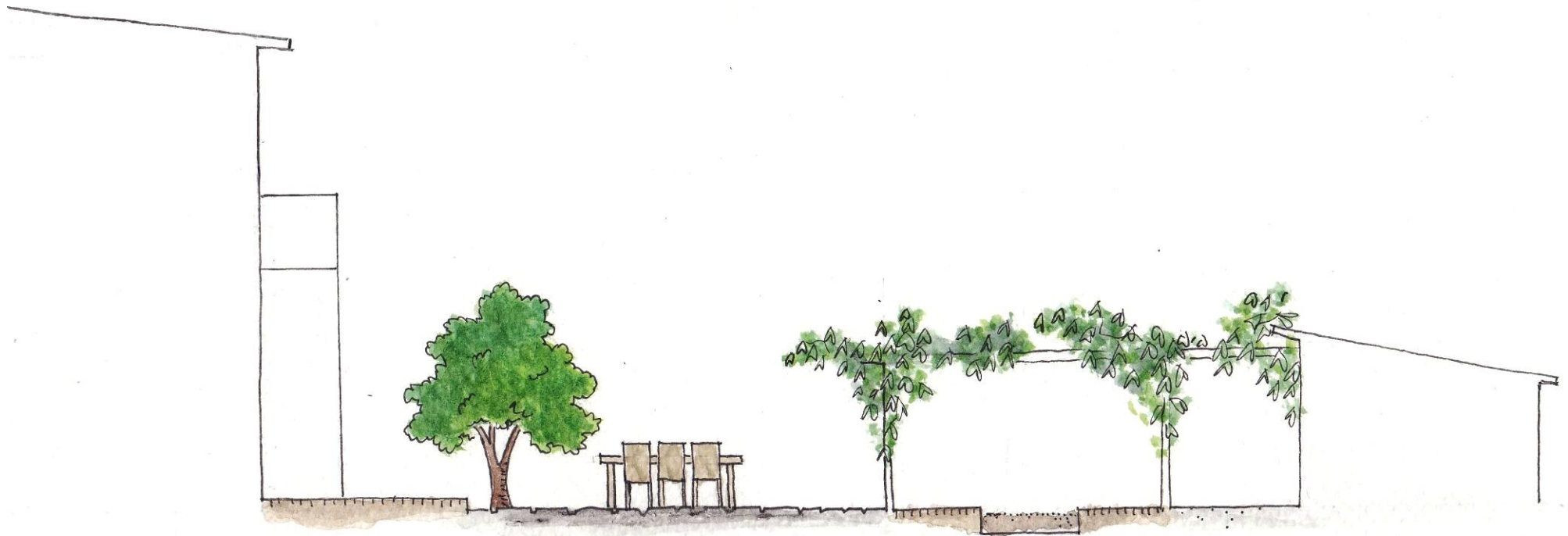
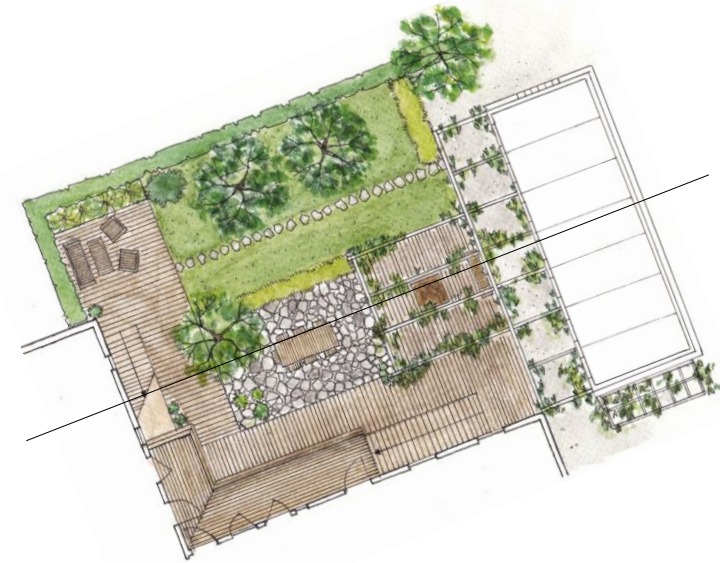
Foto Flisby AB

Grå tumlad smågatsten

Snittet visar hur vackert pergolan kommer kläs in av rostvinet och bilda ett tak över sandlådan. Snittet visar också de olika höjdskillnaderna som råder mellan hus, äppleträd, pergola och spaljé.

0 1 2 3 m Skala 1:100

Snittet visar de vackra magnoliorna och mötet mellan gräsmatta och trädäck

0 1 2 3 m Skala 1:100

SKANDINAVISK GRÖNSKA

(zon IV-V)

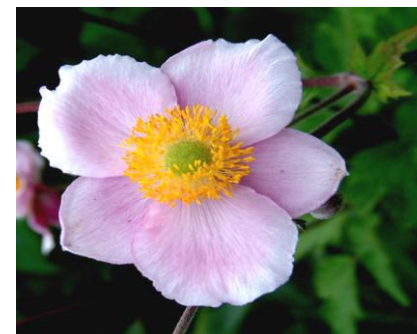
Detta förslag passar utmärkt till ett modernt Göteborgshus. Här möter strikta raka former, frodig växtlighet med ett fantastiskt vårflor. Gården är belagd med ljusgrå betongsten som kontrasterar mot rabatternas mjuka gröna innehåll. På ett par ställen har små hålrum sparats där trampnarv och sjösten får ta plats.

I entrén möts man av tre flerstammade häggmisplar som ramar in uteplatsen. Vid entrén finns också plats för cyklar bakom en liten spaljé som avgränsar ut mot gatan. I den stora vilda rabatten längs med häcken står två rosablommande bergskörsbär. Dessa får stå i en vacker matta av olika marktäckare och blommande buskar. Även höstanemoner, vita löjtnantshjärta och strutbräken får ta plats kring trädens fötter. En slingrande gång av kalksten löper genom rabatten. Den kan man använda om man vill få en närmre titt på växterna.

Trädgården är vacker och ständigt skiftande genom årstiderna. Här finns alltid något vackert att se på och det rena skandinaviska formspråket tilltalar de flesta.

Löjtnantshjärta 'Alba'

Höstanemon 'Robustissima'

Häggmispel 'Lamarckii'

SKANDINAVISK GRÖNSKA

ILLUSTRATIONSPLAN

0 1 2 3 m Skala 1:100

SKANDINAVISK GRÖNSKA PLANTERINGSPLAN

GÅNGSTIG

Cyklar

Stenmjöl

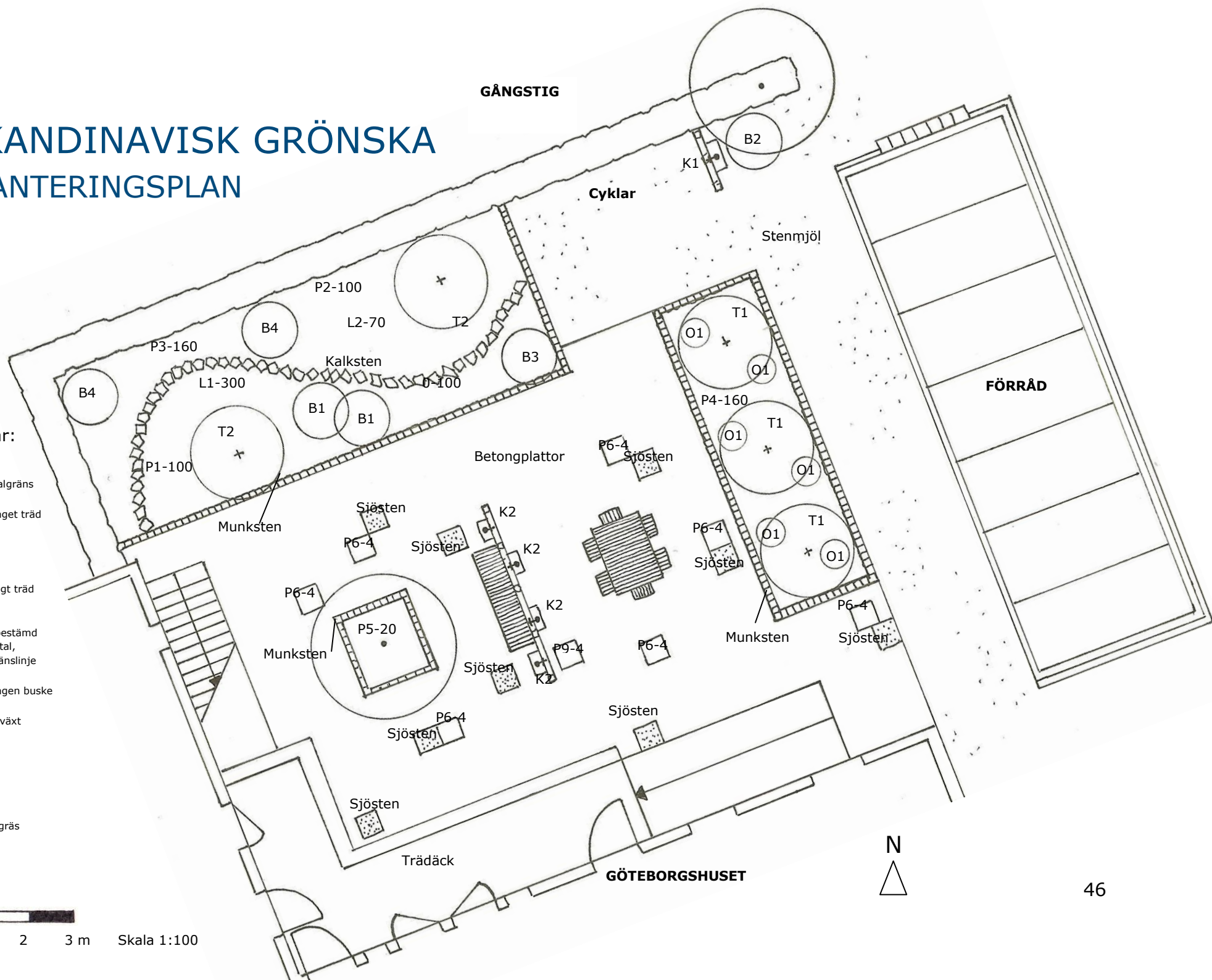
FÖRRÅD

Förklaringar:

- Materialgräns
- ⊕TX Föreslaget träd
- Befintligt träd
- X5-8 Lagesbestämd art, antal, växtgränslinje
- ⊙BX Föreslagen buske
- + Klättrväxt
- ▨ Trappa
- ← Ramp
- ▨ Klippt gräs
- ▬ Spaljé

Skala 1:100

GÖTEBORGSHUSET

VÄXTLISTA

Beteckning	Latinskt namn	Svenskt namn	c/c	Kvalitet	Antal	Anmärkning
Träd						
T1	Amelanchier lamarckii	Prakthäggmispel	-	Solitär co/kl 125-150	3	
T2	Prunus sargentii	Bergkörsbär	-	Solitär 3x kl 150-200	2	
Buskar						
B1	Hydrangea paniculata 'Grandiflora'	Syrenhortensia	-	Busk co 3,5l	2	
B2	Viburnum opulus 'Roseum'	Snöbollsbuske	-	Busk co 3,5l	1	
B3	Philadelphus coronarius	Doftshersmin	-	Busk co 3,5l	1	
B4	Ribes alpinum 'Schmidt'	Måbär	-	Busk co 3,5l	2	
Klätterväxter						
K1	Clematis 'Carmencita' E	Italiensk klematis	-	A-kval co	1	
K2	Lonicera x heckrottii	Blomsterkaprifol	-	A-kval co	4	
Perenner						
P1	Anemone tomentosa 'Robustissima'	Silvrig höstanemon	35cm	Sol co 3,5l	100	Sprids jämnt över planteringsytan
P2	Dicentra spectabilis 'Alba'	Löjtnantshjärta	50cm	Sol co 2l	100	Sprids jämnt över planteringsytan
P3	Epimedium versicolor 'Sulphureum'	Blekgul sockblomma	30cm	P9	160	Planteras gärna i större grupper
P4	Geranium pheum 'Samobor'	Brunnäva	30cm	Sol co 3,5l	160	

P5	Omphlodes verna 'Alba'	Ormöga	35cm	P9	20	
P6	Sagina subulata	Trampnarv	20cm	P9	32	
Ormbunkar						
O	Matteuccia struthiopteris	Strutbräken	50cm	Sol co 3,5l	100	Sprids jämnt över ytan
Lök						
L1	Anemone blanda	Balkansippa			300	Kastas ut över ytan
L2	Lillium martagon	Krollilja			70	Grupperas i grupper av 10

MARKMATERIAL

Material	Färg/Produktkod	Användningsområde	Storlek	Mängd/ m ²	Pris	Tillgänglighet	Anmärkning
Betongplattor	Naturgrå/ Scala	Beläggning	210x210x50mm	22,7/m ²	153:- /m ²	S:t Eriks	Vid anläggning lämna 17st öppna ytor, enligt planteringsplanen. (4st plattor utgör 1st kvadrat)
Betongsten	Naturgrå/ Munksten	Kantsten	105x105x70mm	-	170:-/m ²	S:t Eriks	
Sjösten	Gulmelerad 250kg/5624	Dekorsten	8-16 mm	1 ton/23 m ²	895:-/säck (250kg)	Flisby AB	Läggs i lager om 3-4 cm i 9st av de öppna kvadraterna, enligt planteringsplanen. Fiberduk läggs ut innan för att försvåra för ogräs att komma upp.

Gulmelerad sjösten

Foto Flisby AB

Betongplattan Scala

Foto S:t Eriks

Munksten

Foto S:t Eriks

Snittet går genom rabatten med häggmisplar, nävor och strutbräken.

0 1 2 3 m Skala 1:100

Snitt visar tydligt rumsindelningen och
höjdskillnaderna på gården.

0 1 2 3 m Skala 1:100

FÖRBEREDELSE OCH SKÖTSEL

Växterna vi har valt kräver inga större skötselinsatser, utan trivs i vanlig trädgårdsjord. Med det menar vi att det är endast om jorden på platsen är extremt lerig och kompakt eller tvärtom för sandig och porös, som den kan behöva förbättras en aning för att växterna ska trivas. För att veta om man har en väldigt lerig eller sandig jord kan man krama lite fuktig jord i handen. Om den bara faller sönder är den sandig och porös och bildas det en klump innehåller jorden mycket lera.

Vad man gör när man förbättrar jorden är att man ändrar på jordens struktur och mullhalt. En sandjord förbättras genom att man tillför t.ex. bark, torv eller kompost. På så sätt gör man att jorden kan behålla näring och vatten bättre.

En lerjord förbättras genom att man blandar i grus, torvmull och kompost, på så sätt gör man jorden luftigare (Hansson & Hansson 2005).

När Skanska lägger grunden till bostadsgårdarna används den jord som finns på platsen och ovanpå läggs ett lager av 20 cm matjord. Den befintliga jorden kan efter byggandet vara en aning kompakt för att stora maskiner har kört och pressat jorden vid byggandet av husen. För att skapa en så god förutsättning som möjligt för växterna är det bra att fräsa jorden och på så sätt göra den lucker och porös innan plantering (Hansson & Hansson 2007).

PLANTERING

Växterna planteras antingen tidigt på våren eller på hösten. På hösten är det milt och fuktigt och man behöver inte vattna lika mycket som man måste vid vårplantering (Hansson & Hansson 2007).

GÖDSLING

Näringstillförsel bör göras under den period när växterna växer d.v.s. under våren och sommaren (Hansson & Hansson 2007). Näringstillförseln rekommenderas då ske i form av naturgödsel då kemiskt gödsel inte ökar mullhalten och skadar jordens mikroliv (Hansson & Hansson 2005). Exempel på naturgödsel är Kogödsel, hönsgödsel eller gräsklipp (Hansson & Hansson 2007 sid).

VATTNING

Om man väljer växter efter den jorden som finns på platsen behöver man heller inte vattna så mycket (Hansson & Hansson 2007). De växter som vi har valt är lättodlade och då heller inte så kinkiga, men riklig vattning vid planteringen och etableringen är ändå att rekommendera. De mår också bra av att få lite vatten under de torra sommarmånaderna.

DISKUSSION

VI BLICKAR BAKÅT OCH SER FRAMÅT

Tillgänglighet är centralt när man utformar bostadsgårdar. Äldre människor vill ha möjlighet att kunna ta sig ut på gården och barnvagnar ska kunna köras in och ut. För dem som har olika former av rörelsehinder har vi sett till att det är lätt att ta sig fram på all markbeläggning och att det finns möjlighet till att sitta ner om man behöver vila. Förslagen innehåller inte trappor eller andra fysiska hinder som kan försvåra framkomligheten. Där det finns en viss nivåskillnad i mötet mellan två markmaterial finns en liten ramp som ger en mjuk övergång.

Att bostadsområden delas upp i mindre enheter med en tillhörande gård tycker vi är ett utmärkt sätt att bo. Det finns möjlighet till sociala möten i nära anslutning till den egna bostaden samtidigt som endast ett fåtal människor delar på den gemensamma gården. Detta tror vi bidrar till känslan av privat tomt och medverkar till en starkare koppling till den egna närmiljön.

I sin grundform ger Bokloks bostadsgårdar stor möjlighet för de boende att sätta sin egen prägel och det är också det vi vill inspirera till. Att göra sin bostadsgård mer personlig bidrar också det till känslan av privat tomt och som vidare kan ge en ökad ansvarskänsla för den egna gården.

Att det finns en tydlig avgränsning utåt är mycket positivt. Husets L-formation, förrådslänga, häck och grind gör att det

naturligt bildas en gård som är vindskyddad och trygg. Gården är inte öppen ut mot gatan och ingen biltrafik finns i närheten. Otydliga gränser och dåligt med vindskydd är ofta ett problem på gårdarna från 30-talet. Eftersom lamellhusen byggdes på rad bildades inte någon tydlig gård eller rumsbildning, vilket gjorde att ytan kändes mer öppen, otrivsamt och offentlig än den slutna gården.

Bokloks genomtänkta idéer kring flerfamiljshusens formation och förhållande till varandra, ljus och vind, har gett upphov till trevliga och populära flerfamiljshus som kan jämföras med de populära grannskapsenheterna på 50-talet.

Vi har under våra litteraturstudier om bostadsgårdens historia förstått att perioden då grannskapsmodellen som var ett politiskt mål på 1950-talet är något man också idag eftersträvar. Det vill säga både vad gäller den stora perennanvändningen och strävan efter att skapa många naturliga mötesplatser och platser att umgås på. Det bör poängteras att arbetet bygger på litteratur som är skriven för ett antal år sen och att detta möjligen kan innebära att det finns fler aspekter att ta hänsyn till när man gestaltar bostadsgårdar som vi inte behandlat i detta arbete.

Gestaltningförslagen har som sagt haft utgångspunkt i hustyperna Älmhult och Göteborg men framför allt har alla förslagen genomsträvs av Boklokkonceptet. Då Boklok vill erbjuda sina kunder bostäder till en lägre kostnad försökte vi göra detsamma utvändigt. Förslagen är enkla och välplanerade men samtidigt är naturmaterialen av god kvalitet för att hålla på lång sikt.

MÖJLIG PROBLEMATIK

Problemen som kan uppstå kring gården kan möjligtvis ligga i att komma fram till gemensamma beslut i föreningen. För att ett av gestaltningsförslagen ska kunna anläggas måste självklart alla i huset gemensamt ta beslut om detta. Problem kan uppstå då en del i huset vill anlägga förslaget och andra inte. Vi hoppas och tror ändå att våra förslag kan underlätta när ett gemensamt beslut ska tas. Här har man en färdig idé som man kan diskutera kring och väga fördelar och nackdelar. Möjligheten finns ju också att de boende väljer att använda förslagen endast som inspiration till att komma fram ett eget förslag som passar föreningen bättre.

Förslagen är ritade efter en grundplan vilket innebär att de ibland inte kan appliceras direkt på alla bostadsgårdar. Eftersom formen kan variera en aning från bostadsområde till bostadsområde och ibland också från gård till gård kan detta innebära ett visst problem. Dock finns möjlighet att omarbete förslagen en aning eller bara använda delar av dem. Detta är också den främsta anledningen till att vi valt att inte göra några kostnadsberäkningar då dessa inte hade varit korrekta.

Ytterligare kan också det delade ansvaret för trädgårdsskötseln innebära en viss osämja. Alla har kanske inte samma intresse av trädgård och trädgårdsskötsel.

FYRA LÖSNINGAR

- Bostadsrättsföreningen lejer bort skötseln och kostanden för detta läggs på månadsavgiften för bostaden.
- De boende kan tillsammans sätta ihop ett detaljerat schema som inte innebär så stora insatser för varje

person och som tydligt beskriver vem som har ansvar för vad och när det ska göras. Detta gör att uppgiften inte upplevs som så stor och krävande.

- Bostadsrättsföreningen planerar ett antal skötseldagar under ett år, då alla hjälps åt. Kräver dock att någon eller några tar på sig den löpande skötseln på gården så som vattning och gräsklippning.
- Någon av de boende kan också tänkas ta skötseln på sitt ansvar och som kompensation få en något lägre boendekostnad.

Övriga kostnader som skötseln på bostadsgården medför t.ex. kostanden för gödsel och verktyg bör i alla fallen räknas ut och läggas på månadskostnaden för respektive hushåll.

SLUTANALYS

Vi har övervägt att använda oss av fler metoder än litteratursökning i denna uppsats. En möjlig metod hade varit att göra enkäter med frågor till Bokloks boende för att exempelvis ta reda på vad de saknar och önskar på sin bostadsgård. Denna undersökning hade med stor säkerhet gett svar på detta och vi hade alla gånger också fått mer inblick i hur Bokloks bostadsgårdar används och upplevs. Men eftersom en enkätundersökning kan vara ganska tidskrävande var vi tvungna att begränsa oss. Enkätundersökningar kan också ofta vara missvisande och hade troligtvis inte gett oss en så stark grund att bygga uppsatsen på. Vi valde därför att göra en bakgrundsanalys utifrån litteratur som kunde ligga till grund för våra gestaltningsförslag.

Hur ska då en bra bostadsgård vara utformad för att se till olika boendegrupperns önskemål? Denna fråga har inget enkelt svar då bostadsgårdens grundförutsättningar är avgörande för hur den kan utformas. Gårdens mångsidighet och dess olika funktioner är sedan i sin tur avgörande för om gården upplevs inbjudande för olika boendegrupper. Viktigt blir då en medvetenhet kring boendegruppernas önskemål för att tillfredsställa de olika behoven som finns.

Slutligen anser vi ändå att vi uppnått våra mål om att sätta oss in i problematiken kring bostadsgårdar. Detta resulterade också i fyra funktionella lösningar som Bokloks boende kan ha stor glädje av. Vårt samarbete med Boklok har varit mycket givande och intressant och vi hoppas att de kommer att få användning av vårt kandidatarbete i framtida projekt.

REFERENSER

Bengtsson, Rune och Bucht, Eivor (1973) *Inte bara berberis*. Stockholm: Svensk byggtjänst.

Berglund, Ulla & Jergeby, Ulla (1998)
Stadsrum Människorum- att planera mellan husen.
Rapport T8:1998. Stockholm: Byggforskningsrådet.

Berglund, Ulla & Jergeby, Ulla (1989)
Uteliv Med barn och pensionärer på gård och gata i park och natur. Stockholm: Stadens råd för byggforskning.

Bergquist, Magnus (1989)
Trädgårdens betydelser för folk i flerfamiljshus.
Göteborg: Forskargruppen för trädgårdskultur.

Björklund, Eva & Pettersson, Maria (1987)
Gemensam trädgård. God bostad 9. Göteborg: Bostadsstyrelsen.

Gehl, Jan (1996) *Livet mellem husene*. Fjärde upplagan.
Köpenhamn: Arkitektens Forlag.

Hansson, Marie & Björn (2008) *Perenner*. Andra upplagan.
Stockholm: Bokförlaget Prisma.

Hansson, Marie & Björn (2005) *Allt om trädgård*.
Stockholm: Natur och kultur.

Jergeby, Ulla (1996) *Att se, bli sedd och mötas på stadens offentliga och bostadsnära platser*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. *Studia Sociologica Upsaliensia*.

Johansson, Annika mfl. (2006) *Rum för mening*.
Stockholm: Arkitekturmuseet

Kristensson, Eva (1994) *Fem förbättrade gårdar*. R29:1994.
Stockholm: Byggforskningsrådet.

Kristensson, Eva (2005)
Rymlighetens betydelse för bostadsgården. Gröna fakta nr 4.
Alnarp: Movium, SLU

Kristensson, Eva (2007) *Bostadsgården Vardagsrum lekplats mötesplats och utsikt*. Stockholm: Formas

Torseke Hultén, Kerstin (2000) *Bra bostadsgårdar - här vill vi bo!*

Stockholm: AB Svensk byggtjänst.

Reiter, Ola (2007) *Den nya bostadsgården*. Bulletin nr 2.

Alnarp: Movium, SLU

Persson, Agneta & Persson, Bengt (1995)

Svenska bostadsgårdar 1930-59.

Stockholm: Byggforskningsrådet.

Persson, Bengt & Stenmark, Ben (1989)

Den gemensamma trädgården. Stad och land nr 78.

Alnarp: Movium, SLU

VÄXTFÖRTECKNING

Latinskt namn	Svenskt namn	Egenskaper	Skötselåtgärder
<i>Actea racemosa</i>	Silverax	Höstblommande perenn, vita blommor, 120 cm hög.	
<i>Anemone tomentosa</i> 'Robustissima'	Silvrig höstanemon	Höstblommande perenn, rosa blommor, 120 cm hög.	
<i>Anemone blanda</i>	Balkansippa	Vårblommande lökväxt, blå blommor, 10-15 cm hög	
<i>Alchemilla mollis</i>	Jättedaggkäpa	Långblommande perenn, blommor i limegrönt, marktäckare, 40 cm hög.	Nedvissna blommor bör klippas bort för att förhindra fröspridning.
<i>Amelanchier lamarckii</i>	Prakthäggmispel	Flerstamigt, tåligt, vårblomande träd med fantastiska höstfärger, zon I-V.	Kräver viss uppbyggnadsbeskärning de första åren för att få ett flerstamigt träd.
<i>Aristolochia macrophylla</i>	Pipranka	Starkväxande klätterväxt.	
<i>Astrantia major</i> 'Claret'	Stjärnflocka	Långblommande perenn, mörkrosa blommor, 70 cm hög.	Nedvissna blommor kan klippas bort för att få en andra blomning.
<i>Cersidiphyllum japonica</i>	Katsura	Mellanstort träd med vackra höstfärger, ger ifrån sig en doft av nybakat som också är som starkast på hösten, zon I-V.	
<i>Chionodoxa forbesii</i> 'Pink Giant'	Vårstjärna	Vårblommande lökväxt med rosa blommor, 10-15 cm hög.	Låt lökarna vissna ner helt innan gräset klipps.

Clematis albina 'Plena'	Klematis	Långblommande klätterväxt som blommar med nickande, vita, fyllda blommor, zon I-V.	Putsas vid behov.
Clematis 'Carmencita'	Italiensk klematis	Starkväxande klätterväxt, karminröda flata blommor. Blommar länge, zon I-V (VI).	Kan skäras ner till ca 20 cm på hösten eller på våren för att inte bli risig.
Dicentra spectabilis 'Alba'	Löjtnantshjärta	Vårblommande perenn med vita blommor. Blir 70 cm hög.	
Epimedium versicolor 'Sulphureum'	Blekgul sockblomma	Frodig, vintergrön marktäckare med blekgula blommor på försommaren. 25 cm hög.	Kan med fördel klippas ner på våren för nyutveckling av friskt gröna blad.
Euonymus planipes	Körsbärsbenved	Vasformad buske med sirligt grenverk, vackra höstfärger och fantastiskt fina rosa frukter på hösten, zon I-V.	
Fragaria 'Rödluvan'	Smultron	Smultronsort som sprider sig med utlöpare, ger bär hela sommaren.	Utlöpare som växer utanför planteringsytan bör klippas bort.
Fargesia murielae 'Bimbo'	Bergbambu	Vintergrön, robust bambu ca 1,5 m hög, zon I-III.	
Galanthus nivalis	Snödroppe	Vårblommande lökväxt, vita blommor, 10-20 cm hög	
Geranium 'Jolly Bee'	Trädgårdsnäva	Marktäckare som blommar med blållila blommor hela sommaren, 50 cm hög.	
Geranium 'Pink Penny'	Trädgårdsnäva	Långblommande, mörkrosa marktäckare, 40 cm hög.	
Geranium Pheum 'Samobor'	Brunnäva	Rödblommande marktäckare som blommar under mitten av sommaren, 60 cm hög.	

Geranium Pheum 'Album'	Brunnäva	Vitblommande marktäckare som blommar under mitten av sommaren, 60 cm hög.	
Hachonechloa macra 'Aureola'	Hakonegräs	Gulbrokbladigt prydnadsgräs som blir 30 cm högt.	
Hedera helix 'Arborescens'	Buskmurgröna	Vintergrön, bollformad buske ca 1,5 m hög, zon I-III.	
Hydrangea paniculata 'Grandiflora'	Syrenhortensia	Sensommarblommande buske. Blommar med stora syrenlika krämvita blommor, zon I-V.	Beskärningstid: senvinter.
Lilium martagon	Krollilja	Sommarblommande lökväxt med rosa blommor, 80-150 cm hög.	
Lonicera caprifolium	Kaprifol	Klätterväxt som blommar med vitrosa doftande blommor på försommaren, zon I-III.	
Lonicera x heckrottii	Blomsterkaprifol	Klätterväxt som blommar med purpurfärgade doftande blommor näst intill hela sommaren, zon I-V.	
Magnolia kobus	Japansk magnolia	Stor buske eller mindre träd. Blommar på försommaren med vita, väldoftande blommor på bar kvist, zon I-III.	Kan med fördel ges extra givor mull.
Malus domestica 'Alice'	Äpple	Saftigt och sötsyrligt äpple som mognar på sensommaren. Trädet blommar vackert i vitt och rosa på våren, zon I-IV.	Kan beskäras tidig vår för rikligare fruktsättning.
Matteuccia struthiopteris	Strutbräken	Friskt grön ormbunke som växer i strutar, 1 m hög.	

Narcissus poeticus	Pingstlilja	Vårblommande lökväxt, vit/gul blomning, 35-50 cm hög.	
Omphalodes verna	Ormöga	Bra marktäckare, blommor i ljusblått på våren, 15 cm hög.	
Omphalodes verna 'Alba'	Ormöga	Bra marktäckare som blommor i vitt på våren, 15 cm hög.	
Philadelphus coronarius	Doftschersmin	Buske med väldoftande gräddvita, enkla blommor i juni-juli, 2-4 m hög, zon I-V.	Beskärningstid: tidig vår.
Philadelphus 'Mont Blanc'	Smultronschersmin	Mindre buske med rundat växtsätt. Gräddvita, väldoftande blommor i juli. 1-2 m hög, zon I-V.	Beskärningstid: tidig vår.
Prunus sargentii	Bergkörsbär	Litet träd med vasformat växtsätt. Ljust rosa, enkla blommor i samband med bladutspringet, vackra höstfärger, zon I-V.	
Pulmonaria officinalis 'Sissinghurst White'	Fläcklungört	Vitblommande marktäckare med vitfläckiga blad, 25cm hög.	
Ribes alpinum 'Schmidt'	Måbär	Tät rundad buske som blommor med gulgröna blommor i maj. 1-2 m hög, zon I-VIII.	
Sagina subulata	Trampnarv	Krypande mosslik växt som blommor med små vita blommor i juni, tål att trampas på. 5cm hög.	
Scilla sibirica	Blåstjärna	Vårblommande lökväxt, klarblå blomning 10-15cm hög.	Låt lökarna vissna ner helt innan gräset klipps.

Syringa josikaea 'Oden'	Ungersk syren	Buske med kompakt växtsätt. Violetta, väldoftande blommor på försommaren. 1,5-3m hög, zon I-VI.	Beskärningstid: försommar
Syringa vulgaris 'Alba'	Bondsyren	Buske med vita väldoftande blommor på försommaren. 3-4m hög, zon I-VI.	Beskärningstid: försommar
Tellima grandiflora	Anagrambräcka	Tålig perenn med vintergrönt bladverk. Blommor på försommaren med limegröna och rosa blommor. 40 cm hög.	
Vitis coignetiae	Rostvin	Klätterväxt som på hösten får vackra "rostiga" höstfärger, zon I-IV.	
Walsteinia ternata	Gullgröna	Vintergrön marktäckare med gula blommor på försommaren. 20cm hög.	

